

Славіта М.

*студент факультету права і міжнародних відносин
Державного університету «Київський авіаційний інститут».
Науковий керівник : к.і.н., доцент кафедри теорії держави і
права, конституційного і адміністративного права ДУ «КАІ»
Череватюк В. Б.*

ЦИФРОВЕ ВТРУЧАННЯ У ВИБОРИ ІНШИХ ДЕРЖАВ ЯК ЗАГРОЗА ЇХ СУВЕРЕНІТЕТУ

Напевно тільки зовсім відсторонені від реалій сьогодення люди не говорять сьогодні про необхідність суттєвого оновлення сучасного міжнародного права. Одна з причин нагальних змін пов'язана із трансформацією глобальної геополітики, формуванням нової геополітичної реальності. Таке оновлення передбачає, в першу чергу, впровадження нових правил поведінки в кіберпросторі, посилення відповідальності за кіберагресію та захист персональних даних і цифрових прав людини, так як сьогодні міжнародне право практично не регулює кібератаки, втручання у вибори, хакерські атаки на державні системи та використання штучного інтелекту у військовій сфері [1]. Міжнародне право сьогодні має адаптуватися до технологічних, екологічних, безпекових і гуманітарних викликів сучасності. Головна мета оновлення міжнародного права — зробити міжнародні механізми більш ефективними, справедливими та здатними реально забезпечувати мир і права людини.

Актуальним в цьому контексті є удосконалення міжнародного права з точки зору реагування на цифрове втручання у вибори інших держав як на загрозу суверенітету, демократії та міжнародній безпеці. Сьогодні можна із впевненістю констатувати, що сучасне міжнародне право не в повній мірі регулює цифрові загрози, тому напевно було б доречно визнати втручання у вибори інших держав міжнародним правопорушенням.

Кібератаки, фінансування політичних сил з-за кордону, дезінформаційні кампанії чи маніпуляція виборчими процесами повинні офіційно визнаватися порушенням державного суверенітету[2]. Є потреба у створенні нових норм, які б забороняли кібервтручання у вибори; визначали відповідальність держав за діяльність хакерських груп; встановлюватимуть механізми міжнародного розслідування кібератак, запроваджуватимуть міжнародну відповідальність. Закономірно, що держави, які втручаються у вибори інших країн, повинні нести політичну, економічну та юридичну відповідальність. Проти них мають бути застосовані міжнародні санкції; обмеження участі в міжнародних організаціях; тощо. Важливим є також посилення міжнародного моніторингу виборів, для цього можуть використовуватися міжнародні спостережні місії та організації, які здатні фіксувати факти зовнішнього впливу та сприяти прозорості виборчого процесу.

Міжнародне співтовариство має створити спільні механізми протидії масовим інформаційним маніпуляціям, фейковим кампаніям та

використанню соціальних мереж для політичного впливу. Держави повинні обмінюватися інформацією про кіберзагрози, координувати захист виборчої інфраструктури та розробляти спільні стандарти цифрової безпеки.

Отже, міжнародне право повинно адаптуватися до сучасних технологічних і політичних викликів. Втручання у вибори має розглядатися не лише як внутрішня проблема окремої держави, а як порушення міжнародного правопорядку та демократичних принципів.

Відповідальність за втручання у вибори інших держав має бути комплексною, оскільки такі дії порушують принципи суверенітету, невтручання у внутрішні справи та право народів самостійно визначати свою політичну систему. У сучасному міжнародному праві доцільно передбачити кілька рівнів відповідальності. Ця тема була і залишається актуальною для наукових розвідок як зарубіжних так і вітчизняних науковців.

Після того як Комітетом з питань розвідки Сенату США було опубліковано доповідь, присвячену підсумкам розслідування про можливе втручання РФ в президентські вибори в США 2016 року і наведені докази такого втручання, інтерес до цієї проблематики серед зарубіжних науковців значно зріс [3]. Такі дослідники такі як Міхаель Шмітт (Schmitt Michael), Вітлі Стівен (Wheatley Steven), Рейман Нільс (Reimann Nils.) та інші у своїх працях порушували тему цифрового втручання у виборчий процес інших держав та його наслідків. Принцип суверенітету посідав центральне місце в їх дискусіях щодо правових засад відповідальної поведінки держав у кіберпросторі. Так, зокрема, Міхаель Шмітт у своїй статті доводить, що принцип суверенітету забороняє кібероперації, які узурпують функції, що за своєю суттю належать уряду держави, на яку направлена кібератака. Такі кібероперації, на думку дослідника, є порушенням принципу суверенітету держави [4].

Серед вітчизняних дослідників можна відзначити статтю Розік, М., Назарук, Н, де втручання у вибори окреслено як загрозу демократії та міжнародній стабільності. Авторами досліджуються форми втручання у вибори, інформаційні маніпуляції, фейкові новини та кібератаки [5].

Таким чином, на підставі викладеного вище, можемо констатувати, що відповідальність за таке цифрове втручання повинна бути не лише політичною, а й юридичною — як для держав, так і для конкретних осіб та організацій. І тільки ефективна система міжнародного контролю та санкцій допоможе зменшити ризики маніпуляцій і забезпечити чесність виборчих процесів у світі.

Список використаних джерел

1. Забара І.М. Штучний інтелект у військовій сфері: становлення доктринальних основ міжнародно-правового регулювання в рамках Організації Об'єднаних Націй *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО*. 2025, Випуск 90: частина 5 С.138 -144 DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.5.16>

2. Авдєєва Т. Дезінформація як інструмент іноземного втручання у виборчий процес: прояв право війни. URL: <https://cedem.org.ua/analytics/internet-regulation/>

3. Росія втручалася в американські вибори 2016 року - доповідь комітету Сенату. *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3083861-rosia-vtrucalasa-v-amerikanski-vibori-2016-roku-dopovid-komitetu-senatu.html>

4. Wheatley Steven. Election Hacking, the Rule of Sovereignty, and Deductive Reasoning in Customary International Law” . *Leiden Journal of International Law* , Volume 36 , Issue 3 , September 2023 , pp. 675 - 698. DOI: <https://doi.org/10.1017/S0922156523000092>

5. Розік, М., & Назарук, Н. (2023). Втручання у вибори: види та загрози для сучасних демократій. *Літопис Волині*. 2023, (29), 160-164. <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2023.29.26>